

POSTANOWIENIE

Dnia 8 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku B. F. i E. A.
z udziałem P. spółki akcyjnej w P. (poprzednio P. spółki akcyjnej w P.)
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym 8 marca 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyń
od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie
z 29 kwietnia 2021 r., sygn. akt V Ca 2894/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

We wniosku z 2 lipca 2009 r. zmienionym pismem z 19 kwietnia 2010 r. wnioskodawczynie B. F. oraz E. A. wniosły o ustanowienie na rzecz uczestnika P. S.A. (obecnie P. S.A.) w P. na będącej ich własnością bliżej w tym wniosku opisanej nieruchomości służebności przesyłu związanej z ropociągami przebiegającym pod powierzchnią przedmiotowej nieruchomości oraz o ustalenie wynagrodzenia z tytułu obciążenia jej służebnością w kwocie odpowiadającej utracie wartości tej nieruchomości w związku z posadowieniem na niej urządzeń stanowiących własność uczestnika oraz ustanowieniem strefy ochronnej ropociągu.

Postanowieniem z 16 października 2018 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Żoliborza w Warszawie wniosek ten oddalił.

Sąd pierwszej instancji ustalił m.in., że decyzją Naczelnika Dzielnicy Żoliborz z 28 października 1974 r., na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r.

o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (tekst jedn. Dz.U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 - w skrócie: u.z.t.w.n.) zezwolono P. z siedzibą w P. na wejście na teren w rejonie ulic: [...]. [...] i [...] celem budowy rurociągu do przetłaczania produktów naftowych, stwierdzając, że odszkodowania za powstanie szkód podczas wykonywania robót ziemnych na podstawie art. 36 tej ustawy ponosi inwestor. Decyzją Naczelnika Urzędu Dzielnicowego Warszawa-Żoliborz z 17 listopada 1975 r. wydaną na podstawie art. 35 i 36 tej ustawy przyznano K. A. (poprzednikowi prawnemu wnioskodawczyń) odszkodowanie za zniszczenie upraw przy ul. [...] w wysokości 122 894 zł, zobowiązując do wypłaty odszkodowania P. z siedzibą w P.. W związku z informacją o wysokości całkowitego odszkodowania wynikającego z operatu oraz przyjęciu odszkodowania przez K. A. w trybie wzajemnego porozumienia stron postanowieniem z 15 grudnia 1975 r. sprostowano decyzję z 17 listopada 1975r. w ten sposób, że zamiast kwoty 122 894 zł. wpisano kwotę 28 960 zł. Rurociąg w zakresie linii P.-M.-E. został oddany do eksploatacji w 1975 roku i przekazany P. z siedzibą w P. do odbioru 20 grudnia 1975 roku. Od momentu oddania do eksploatacji rurociąg jest nieprzerwanie eksploatowany. Mimo podjętej próby przez B. F. nie doszło do stwierdzenia nieważności decyzji Naczelnika Dzielnicy Żoliborz z 28 października 1974 r.

Sąd Rejonowy, oddalając wniosek, miał na względzie, że uczestnik dysponuje tytułem prawnym uprawniającym go do trwałego korzystania z nieruchomości wnioskodawczyń, którym to tytułem jest decyzja administracyjna z 28 październik 1974 r. wydana na podstawie art. 35 i 36 u.z.t.w.n.

Postanowieniem z 29 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację wnioskodawczyń od powyższego orzeczenia. Sąd ten podzielił ustalenia faktyczne oraz zasadniczo ocenę prawną Sądu pierwszej instancji, wskazując dodatkowo, że K. A. otrzymał jedynie odszkodowanie za zniszczone uprawy, a przysługiwało mu również odszkodowanie za starty związane z wywłaszczeniem na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy. Fakt niewypłacenia odszkodowania nie miał przy tym wpływu na powstanie służebności przesyłu. Z roszczeniem o jego wypłatę następcy prawni wywłaszczonego właściciela mogą nadal wystąpić w ramach postępowania administracyjnego.

Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie wnioskodawczynie oparły na podstawie naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 2 § 3 k.p.c. w zw. z art. 7 i 10 Konstytucji RP, art. 278 § 1 i art. 386 § 4 k.p.c. oraz przepisów prawa materialnego: art. 305² § 1 i 2 k.c., art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. oraz art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP.

Skarżące jako przyczynę przyjęcia skargi rozpoznania w pierwszej kolejności wskazały jej oczywistą zasadność. Uzasadniając wniosek w tym zakresie, skarżące zrelacjonowały to, co znalazło się w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, odnosząc się krytycznie do poszczególnych ocen i wniosków Sądu odwoławczego związanych z decyzją administracyjną z 28 października 1974 r. Skarżące powołały się również na to, że w sprawie wystąpiły istotne zagadnienia prawne, które przedstawiły w formie trzech pytań:

1. czy wskazanie w decyzji administracyjnej jedynie podstawy prawnej w postaci art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości może być samoistnie wystarczające do przyjęcia, że decyzja ta stanowi decyzję wywłaszczeniową, o której mowa w tym przepisie, jeśli decyzja taka nie jest jednocześnie poprzedzona decyzją o zatwierdzeniu planu realizacyjnego ustalającego lokalizację szczegółową dla danej inwestycji, wobec czego nie jest wskazana lokalizacja nieruchomości, której decyzja miałaby dotyczyć, ani też nie są wskazani właściciele takiej nieruchomości, a w konsekwencji czy można w związku z taką decyzją uznać, że przedsiębiorcy przesyłowemu przysługuje na jej podstawie tytuł prawny do korzystania z określonej nieruchomości, przez którą faktycznie poprowadzona została inwestycja przedsiębiorcy przesyłowego i nie jest w takiej sytuacji możliwe ustanowienie służebności przesyłu na tej nieruchomości;

(...)

2. czy decyzja określona w pkt 1) powyżej uprawnia przedsiębiorcę przesyłowego do korzystania z działki sąsiadującej względem nieruchomości, o której mowa w pkt 1) w zakresie tzw. strefy bezpieczeństwa w szczególności w przypadku, gdy względem nieruchomości wykorzystywanej w zakresie strefy bezpieczeństwa rurociągu nie toczyło się odrębne postępowanie w sprawie

ustanowienia takiej strefy i brak jest ostatecznej decyzji administracyjnej w tym zakresie?

(...)

3. czy w przypadku braku postępowania administracyjnego ustanawiającego strefy bezpieczeństwa można przyjąć, że przedsiębiorca przesyłowy ma tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, na której wybudowano ropociąg, w sytuacji gdy w obiegu prawnym istnieje jedynie decyzja określona w pkt 1) powyżej?”

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może zostać osiągnięty jedynie przez powołanie i właściwe uzasadnienie istnienia wymienionych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania następuje na podstawie oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają przyczynom kasacyjnym wymienionym w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sposób w jaki należy prawidłowo uzasadnić wniosek był przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Skarga kasacyjna wnioskodawczyń wymagań tych jednak nie spełnia.

Skarżące powołały się w skardze na jej oczywistą zasadność, a zatem na przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Skuteczne powołanie się na wskazaną przyczynę przyjęcia skargi do rozpoznania wymaga przedstawienia stosownej argumentacji prawnej zmierzającej do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia powołanych w skardze przepisów prawa procesowego lub materialnego, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego orzeczenia oraz podstaw skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49 i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11, nie publ.); uzasadnienie tej przesłanki powinno koncentrować się na wykazaniu tak rozumianej „oczywistości”

zasadności skargi. Jednocześnie, uzasadnienie wniosku nie może sprowadzać się do ponownego przytoczenia i uzasadnienia zarzutów kasacyjnych.

Uzasadnienie wniosku skarżących wymaganiom tym nie sprostało, gdyż zostało sformułowane w sposób, który odpowiada uzasadnieniu podstaw skargi, stanowiąc w istocie jego częściowe powtórzenie. Oznaczałoby to konieczność rozpoznania postawionych zarzutów, a to na obecnym etapie postępowania byłoby niedopuszczalne. Skarżące nie przedstawiły wymaganej argumentacji prawnej, która miałyby przekonać o „oczywistej” zasadności skargi. Ogólne jedynie powołanie się na tę cechę skargi bez precyzyjnego określenia, naruszenie konkretnie jakich to przepisów miało wskazywać na kwalifikowaną zasadność skargi i bez przedstawienia argumentacji mającej wskazywać na ewidentny charakter tych naruszeń wykluczało możliwość wykazania, że zachodzi podstawa przyjęcia skargi do rozpoznania przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Na marginesie nie powinno obecnie budzić wątpliwości, że decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 u.z.t.w.n. stanowi tytuł prawny dla przedsiębiorcy przesyłowego do stałego korzystania z wymienionej w tej decyzji nieruchomości (por. uchwałę składu siedmiu Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz.68 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2010 r., III CZP 116/09, OSNC-ZD 2010 r., nr C, poz.92). Należy dodać, że dochodzenie odszkodowania przewidzianego w art. 36 ust. 1 u.z.t.w.n. następuje w „trybie” postępowania administracyjnego (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2007 r., II CSK 457/06, nie publ.).

Nieskutecznie także wnioskodawczynie powołały się na przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Jej wykazanie poza sformułowaniem określonego problemu prawnego o charakterze abstrakcyjnym i powołaniem przepisów, które stanowiły źródło jego powstania, wymaga zaprezentowania jurekcyjnej argumentacji przekonującej o istnieniu na tle tego problemu rozbieżnych ocen prawnych, a także świadczącej o poważnych trudnościach w jego rozwiązaniu, ponadto wskazania, dlaczego jest ono istotne (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 12 grudnia 2013 r., IV CSK 384/13, nie publ.).

W skardze taka wymagana argumentacja została zupełnie pominięta. Co więcej odnośnie do drugiego i trzeciego problemu nie wskazano nawet przepisów, na tle których problemy te miałyby powstać. Ograniczenie się do postawienia pytań bez dalszego wyjaśnienia na czym miały polegać trudności z udzieleniem na nie odpowiedzi i dlaczego są one istotne był równoznaczny z niewykazaniem przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Niezależnie od tego trzeba wskazać, że w orzecznictwie zostało już wyjaśnione, iż kwestie związane z tzw. pasem ochronnym normują normy prawa publicznego, przy czym pas ochronny nie wyznacza potrzeb przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych, ale ma na celu zapewnienie warunków bezpiecznego funkcjonowania w otoczeniu urządzeń przesyłowych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2020 r., II CSK 782/18 i powołane w uzasadnieniu judykaty).

Z omówionych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.